

actori despre rolurile lor

AMZA PELLEA:

„SPADA ÎN SINE NU MĂ PASIONEAZĂ”

— Știu, mi-ai spus-o, Amza Pellea, ești un liric, nu faci nici un secret din sentimentalismul dumitale. Știu, ai declarat și altă dată, că vrei să pășești spre sufletele oamenilor pe căile sensibilității, căi mai tainice și mai complicate ca cele ale Domnului, dar poate singurele în măsură să realizeze cea miraculoasă comunicare dintre ecran și sală. Și totuși ai avut destinul unui mare «dur» cinematografic: mereu cu spada în mină, mereu călare, mereu avântat în bătălii, începând cu Decebal și terminând, pînă una alta, cu Viteazul.

— Dar și cușma cu pană a lui Mihai Viteazul, și armurile, și caii, și luptele lui constituiau doar recuzita istorică a epocii și filmului, pentru mine au însemnat doar gestică exterioară, modalitățile de stil cinematografic de a comunica o mare credință. Mihai era mistuit de o idee, o idee înalt patrioticească, asta m-a apropiat de el, pe mine și, sper, și publicul. Spada în sine, ca și pumnul, și pistolul, și violențele, nu mă pasionează. Sînt o modă efemeră ca toate celelalte. Iar duritatea eroilor mei era o simplă crustă... Să știi că și inginerul Petre Petrescu, pe care-l interpretez în filmele lui Manole Marcus, «Puterea» și «Adevărul», este un tip eroic, ars de patima ideilor, gata să lupte aprig oricînd pentru aceste idei, chiar dacă nu cu sabia sau pușca automată.

— Te-am văzut la cîteva filmări: un Amza fără barbă, întinerit cu zece ani, cu o față palidă, trasă, și ochelari fini, de intelectual, un soi de ascet, dar parcă și el, într-un fel, un dur.

— Poate mai cîrînd un timid, un om închis în el, un tip pasional, care are cel mai mare curaj cu puțință, curajul ideilor sale. Omul acesta nu face nici un rabat la opiniile sale și, știi doar, lucrul acesta se plătește scump în viață; dar el demonstrează în film că perseverența și credința într-un ideal duc pînă la urmă — pe căi mai mult sau mai puțin ocolite — la biruința celui adevăr. Aveam nevoie ca de aer de un asemenea rol...

— De ce, Amza Pellea? Ai o popularitate pe care mulți din colegii dumitale ar invidia-o, te-ai confundat în memoria spectatorilor cu imaginea unor eroi naționali de proporții legendare, nimeni nu-i mai știe pe Decebal sau Mihai Viteazul după pozele din cărțile de istorie ci după cele de la «Patria».

— Adevărat, e aceasta o mare satisfacție, și nu numai de orgoliu actoricesc. E o mare împlinire omenească și artistică aceea de a putea comunica prin arta ta idei scumpe lumii noastre, gândirii noastre, nevoilor noastre de educație comunistă, și despre adevărurile acestea s-au spus multe, și cu pasiune, la recenta consfătuire de la Comitetul Central al partidului. E reconfortant să crezi pe scenă sau ecran personalități autentice, să oferi spectatorilor — mai ales celor tineri — mari modele umane, avem toți nevoie de eroi în preajma noastră, și nu de eroi convenționali, croiți din materie solară, fără pete. Se spune că westernurile plac pentru că se înfruntă în ele un înger și un demon — amîndoi îmbrăcați în blugi și cu pistoale la brîu — și pentru că îngerul e întotdeauna mai iute de mîină. Poate. Dar eu nu simt nevoia să conving de dreptatea eroilor mei trăgînd preopinientului o direcție mai rapidă în falca dreptății. Nu vreau argumentul pumnului. Vreau dreptatea ideii. Și inginerul Petre Petrescu are această dreptate — pe plan științific și politic. Și izbutește să-i convingă pe toți de această dreptate.

— Filmul lui Titus Popovici-Manole Marcus e, după cîte știu, un film politic prin excelență.

— Un film politic declarat, aceasta e marea lui calitate, un film de actualitate, o oglindă a unei epoci pe care am trăit-o și o trăim cu toții, un film pe care îl simțim cu toții ca un moment de maturizare în filmul nostru contemporan. Aș vrea ca pînă la noua mea întîlnire cu spectatorii, aceștia să mă uite pe mine, cel din «Mihai Viteazul», și să-l primească cu interes pe acest erou cu nume voit neutru, pe acest tip de erou aproape neștiut al vremurilor noastre. Și cred că atunci voi fi de-a binelea bucuros dacă voi auzi pe stradă, în urma mea: «Uite-l pe Petre Petrescu...»

Interviuri luate de Sanda FAUR

MIRCEA ALBULESCU:

„VREAU SĂ CREEZ PSIHLOGII UMANE, NU ACȚIUNI”

— Ce se petrece cu dumneata la ora aceasta, Mircea Albulescu?

— Caut. Mă caut. Caut să mă clarific. Să mă descopăr. Caut să desprind din gesturile mele artistice concrete, cotidiene, niște idei, niște principii teoretice cu care să mă reîntorc — poate mai în cunoștință de mine însumi — la practică. Simt, din proprie experiență, aceea intensă nevoie de clarificare teoretică la care se referea cu atîta acuitate tovarășul Nicolae Ceaușescu.

— Am înțeles: filmezi din plin.

— Da. Oricît ar părea de ciudat. Am norocul să trec de la un film la altul, am avut norocul unor roluri — în «Mihai Viteazul» și «Canarul și viscolul», în «Prea mic pentru un război atît de mare» și în «Printre colinele verzi» — în care mi-am încercat, de fiecare dată în alt mod, puterile. Deși marea, încăpățînată mea experiență e una și aceeași...

— ...?

— Vreau să creez psihologii umane, nu acțiuni. Nu mă interesează atît situațiile unui film, întîmplările unui film, epiful unui film, ci omul care transpune din toate acestea.

— Poftim, și se oferă prilejul: Pavel Stoian, eroul filmelor «Puterea» și «Adevărul», îți îngăduie să te desfășori după placul inimii pe sute de metri de peliculă. Îți iubești eroul?

— Sînt stăpînit de el, sînt primul asupra căruia își exercită fascinația și forța: Pavel Stoian, activistul de partid, e omul care deține puterea, și nu numai prin funcție, ci, mai ales, prin puterea sa morală. El trebuie să înțeleagă și să îndrume oamenii, să fie deschis spre oameni, el operează cu suflete, cu minți, cu stări de spirit. Trebuie să se creadă în el chiar și în situațiile-limită, neobișnuite.

— Ai dreptate, nu e de loc o treabă ușoară...

— Mai ales că, la început, Stoian e ca un trăsnet, ca apoi, cînd descoperă că e în stare să greșească, să învețe să piardă cu demnitate.

— Ce-ți place cel mai mult la acest erou?

— Firea sa autentică romantică. E un om care crede total și fierbinte în cauză, dar are naivitatea de a-și imagina că dăruirea și capacitatea sa imensă de muncă se pot substitui unor condiții obiective, tehnice, materiale. Îmi place și puterea sa de a-și recunoaște greșelile: nu e o însușire umană ușor de găsit pe toate drumurile!

— Spune-mi, te rog, Mircea Albulescu, spre ce roluri te trage mai mult inima? Te-am văzut, la teatru, în Dürrenmatt și Brecht, în Shakespeare și Cehov, te-am văzut bestial, cinic, grotesc, sălbatic, te-am văzut lucid și monumental în preutul Stoica din «Mihai Viteazul», uman și bun în «Prea mic pentru un război atît de mare»; în care din roluri te-ai simțit mai bine? Știu că actorii sînt adeseori atrași de fața urtă a lumii și omului, pentru că atunci își pot dezlînta forța de compoziție, chiar împotriva propriei lor naturi.

— Sigur că e interesant să construiești «negativi», sînt o pîine bună pentru actori dar, cum să-ți spun eu, în tine rămîne după aceea o urmă de urt, o drojdie de tristețe. Cunosci mari actori care nu acceptau decît roluri de frumoși și buni ca să nu-i urască publicul — mai ales feminin — la terminarea spectacolului; dar nu-i vorba acum de asta. Un rol mare, un rol generos — și cum mai pîndim noi, actorii, un asemenea rol, pe scenă sau în fața camerei de luat vederi, cum îl mai jindim și cum ne mai trec anii fără a-l întîlni — rolul unui personaj uman splendid, acționează magnetic asupra spectatorilor. Simțim cu toții nevoia ca binele să triumfe, ca adevărul să iasă la lumină, și oamenii nu mai acceptă să scormonească în șapte westernuri și cinci filme polițiste ca să găsească o picătură de dreptate.

— E absolut de înțeles. Pentru că filmele acestea fac pînă la urmă o educație «à rebours», o educație a răului. Și, de multe ori, și o educație a gustului îndoielnic. Și cultivă gustul violenței.

— În ce mă privește, cred cu tărie în primatul suspense-ului psihologic. De o parte sau de alta a rampei sau ecranului, actor sau spectator, mă pasionează evoluția caracterelor, surprizele de tragic sau comic ce mi le pot oferi, infinit mai mult decît țevă colului ce apare în penumbra. Gîndește-te bine și vei recunoaște că, o dată sfîrșit spectacolul, îți mînte doar destinul eroului. Restul se pierde. Ani și ani de zile îți rămîn în minte stările eroului, acel suspens psihologic de care îți spuneam și care singur transmite mesajul educativ al unui fapt de artă. De-ar fi din simplu egoism, din socoteala aritmetică de a rămîne în mintea și inima spectatorului cit mai mult, prefer caracterale, evoluțiile psihologice, epicului oricît de epic...

«Noi concepem clasa muncitoare nu ca o masă chemată numai să realizeze hotărîrile, ci ca o clasă conducătoare, ca o clasă conștientă de rolul său istoric».

NICOLAE CEAUȘESCU

manual și intelectual

de Henri WALD

Schimb de materii are loc între orice organism și mediu. Înșă schimbul de materii dintre om și natură se realizează prin muncă. Spre deosebire de «metabolism», în cadrul căruia importanța principală o are asimilarea, în «muncă» principala importanță o capătă opoziția. Munca este activitatea prin care oamenii transferă anumite lucruri dintr-un gen în alt gen, schimbîndu-le proprietățile individuale. Munca presupune, așadar, atît cunoașterea genului din care fac parte anumite lucruri, cît și genul din care urmează să facă parte acele lucruri. În procesul muncii, distanța dintre proprietățile individuale ale lucrurilor și esența lor generală nu poate fi străbătută decît prin înălțarea cunoașterii de la oglindirea senzorială a individualului la reflectarea intelectuală a generalului. Munca a fost de la început și manuală, și intelectuală. De la adaptarea naturală a antropoidului la mediu la munca socială a omului nu se poate trece decît din clipa în care începe să activeze și intelectul.

Se vorbește, în ultima vreme, despre «inteligența miinilor». Mi se pare că este vorba, mai degrabă, de «miinile intelectului», deoarece mina este mină și nu labă, fiindcă execută comenzile intelectului. Omul se deosebește calitativ de toate celelalte ființe nu prin forța fizică a membrilor sale, ci prin puterea spirituală a intelectului său. Ceea ce pot face și dobitoacele și mașinile nu este specific uman. Dar oamenii au fost nevoiți, zeci de milenii, să îndeplinească sarcini inumane pentru a deveni oameni. O piatră necioplită devine uneltă numai din momentul în care este minuită în lumina unei idei. Nu ideile transformă lumea, dar miinile nu o pot transforma decît îndrumate de idei. Fără activitate intelectuală, efortul fizic al muncitorului este orb, iar fără miini, intelectul este steril.

Oamenii pot transforma natura prin intervenția manuală a muncii deoarece intelectul lor poate produce mai mult informație decît a primit. Prin energia metaforică a limbajului, prin abstractizare și generalizare intelectul poate depăși informația căpătată prin simțuri elaborînd o plusinformație capabilă să reflecte esența lucrurilor asupra cărora acționează miinile. Omul poate fabrica un plusprodus cu ajutorul miinilor, deoarece poate elabora o plusinformație cu ajutorul intelectului. Ceea ce este cel mai omenesc în muncă nu rezidă în aportul miinilor, ci în contribuția intelectualului care le călăuzește.

Că efortul manual a fost, la începutul istoriei, mult mai mare decît cel intelectual nu este de mirare. Nevoile practice erau mult mai urgente decît cele teoretice. Activitatea intelectuală se desfășura în imediată apropiere de activitatea manuală. Ideile aveau o valoare exclusiv aplicativă. Înșă, încetul cu încetul, activitatea intelectuală a dus la fîurirea unui început de «prisos» și de «răgaz» care au făcut posibilă despărțirea socială dintre minte și mină. Mîntea exploatarează natura cu miinile exploatarează. Despărțite, activitatea intelectuală devine din ce în ce mai «pură», iar cea a miinilor din ce în ce mai penibilă. Porunca stăpînitorilor devine «Logos divin». Așa s-a format credința că oamenii se află în slujba ideilor și nu ideile în slujba oamenilor.

Cu toate acestea, munca n-a fost niciodată «pur intelectuală» sau «pur manuală». Cea manuală realizează idei, iar cea intelectuală presupune mînuirea unui sistem de semne sonore și grafice. Istoria omenirii este procesul prin care travaliul fizic al miinii trece din ce în ce mai mult pe seama unor unelte mereu mai perfecționate, sporindu-se astfel ponderea activității intelectuale în procesul muncii.

Socialismul are o nevoie crescîndă de inițiativa creatoare a muncitorilor. Într-o societate în care efortul manual este înlocuit, treptat, de acțiunea mașinilor, trebuie educată nu numai îndeminarea de a realiza, ci și capacitatea creatoare a intelectului. Producția contemporană, autotelemecanizată, electronizată și cibernetizată, nu poate fi minuită și, mai ales, pusă în slujba unor idealuri umane fără o intensă activitate intelectuală. Valoarea oricărui ideal depinde de puterea oamenilor de a-l realiza, dar puterea oamenilor devine primejdioasă dacă nu se mai află în slujba unui ideal. Efortul manual al muncii este innobilat în socialism tocmai de conștiința țelului urmărit.